

PŘÍSAHA

DENÍK LEGIONÁŘE LADISLAVA PREININGERA

NAKLADATELSTVÍ
EPOCHA

EDICE PAMĚTÍ
ČESKOSLOVENSKÉ
OBCE LEGIONÁŘSKÉ

Rekonstrukce uniformy,
výzbroje a výstroje
čs. dobrovolníka roty
„Názdar“ z období bitvy
u Arrasu v květnu 1915
(foto archiv ČsOJ).

PŘÍSAHA

DENÍK LEGIONÁŘE
LADISLAVA PREININGERA

1000
Lieut. Frederick W. Adams
Jan 1917.

PŘÍSAHA

**DENÍK LEGIONÁŘE
LADISLAVA PREININGERA**

KNIŽNÍ VYDÁNÍ PŘIPRAVILA
MILENA FREIMANOVÁ

**EDICE PAMĚTÍ
ČESKOSLOVENSKÉ
OBCE LEGIONÁŘSKÉ**

*První vydání vyšlo k 60. výročí poprav československých důstojníků
v září a v říjnu 1941.*

Nové vydání vychází u příležitosti 100. výročí bitvy u Arrasu.

Copyright © Milena Freimanová, 2001, 2017

Drawing © Hana Rozmanitá, 2017

Photos © Archiv ČsOL, SOKA Liberec, VÚA-VHA, 2017

Czech Edition © Československá obec legionářská, Nakladatelství Epoque, 2017

ISBN 978-80-7557-309-4 (pdf)

Obsah

Slovo úvodem	11
1913–1920	13
Curriculum vitae do roku 1920	15
Jak jsem šel do světa	19
Na zkušenou do Paříže	24
Odvody	49
Bayonne	61
První fronta	75
Běžný život	81
Bitva u Arrasu	94
Z korespondence 1915	99
Dopisy přátel do nemocnice	99
Sidi-bel-Abbès	112
V srbské armádě	133
Colomb-Béchar	141
Dovolená v Paříži	166
Colomb-Béchar, naposledy	170
Soluňská fronta	179
Přes polskou armádu do Francie	202
U Čechoslováků, konečně!	212
Poslední rok války	219
Ve vlasti v letech popřevratových	249
1920–1941	299
Curriculum vitae od roku 1920	301
Jak život šel 1922–1938	305
Na okraji druhé světové války	318

Přílohy	337
Vyznamenání.....	338
Publikační činnost	348
Portréty.....	349
Osobní dokumenty.....	355
Dokumenty uložené ve Vojenském ústředním archivu – Vojenském historickém archivu v Praze	367

Vážení čtenáři,

je mi velkou ctí uvést do života nové vydání pamětí československého legionáře a důstojníka československé armády plk. gšt. i. m. Ladislava Preiningera, který svůj osud tak pevně svázal s Francouzskou republikou a její armádou. Jsem proto velmi rád, že Československá obec legionářská přikročila ke znovuvydání těchto pamětí.

Ladislav Preininger patřil k jedněm z prvních československých dobrovolníků, kteří se na samém počátku první světové války rozhodli bojovat za svobodu své vlasti, a to v rámci francouzské Cizinecké legie, které se upsal na celou dobu války. V jihofrancouzském Bayonne spolu se svými legionářskými bratry přísahal na slova francouzské vojenské přísahy a svému slovu dostal v těžkých bojích ve Francii a na Balkáně.

V meziválečné éře tzv. první československé republiky byla činnost Ladislava Preiningera opět úzce svázána s Francií, neboť působil při čs. generálním štábu ve funkci spojovacího důstojníka francouzské mise, kterou v té době vedl gen. L. E. Faucher.

Je pro nás velkým štěstím, že se v pozůstalosti Ladislava Preiningera dochovaly deníkové záznamy, dopisy, vzpomínky a další dokumenty, které tvoří tento svazek. Jsou nám nejen cenným zdrojem informací, které by jinak byly navždy ztraceny, ale rovněž studnicí inspirace a především příkladem odvahy a ochoty obětovat se pro ideál svobody a spravedlnosti.

Ladislav Preininger stvrdil za druhé světové války pevnost svého charakteru, když se s naprostou samozřejmostí zapojil do odbojové činnosti. Za své hrdinství zaplatil cenu nejvyšší.

Čest památce našeho společného hrdiny!

J. E. Jean-Pierre Asvazadourian
mimořádný a zplnomocněný velvyslanec Francouzské republiky v ČR

Vážení čtenáři,
sestry a bratři,

Československá obec legionářská vám v rámci Edice paměti československých legionářů předkládá v pořadí již třetí vzpomínky od účastníka boje za samostatný československý stát v první světové válce, příslušníka legendární rotě „Nazdar“ plk. gšt. i. m. Ladislava Preiningera, zaslouženého důstojníka československé meziválečné armády a významného představitele protinacistického odboje na domácí frontě.

Dalším výjimečným příběhem československého hrdiny, jehož osudy zpřístupňuje tato kniha široké veřejnosti, vkládáme pomyslný kámen do mozaiky stávajících snah Československé obce legionářské navrátit do povědomí naší společnosti celkový obraz o nezměrném úsilí a oběti našich předků, již se rozhodli vynaložit pro lepší osud svůj i dalších generací svého národa.

V rámci projektu LEGIE 100 usiluje naše organizace za podpory Ministerstva obrany ČR a ve spolupráci s desítkami partnerů projektu o nápravu křivd, které na odkazu československých legionářů vykonaly nacistický a komunistický režim. Potlačováním, lhaním a zamlčováním se snažily o to, abychom zapomněli na své hrdiny a přijali zvrácené vidění dějin a tím i současnosti a budoucnosti.

Náležitá znalost o těžkostech, které museli naši předci překonat na cestě za svým snem o svobodném a humanistickém státě, a upřímná úcta vůči jejich dílu a odkazu, neodmyslitelně patří k obrazu moderního občana České republiky.

Přeji si, aby silný životní příběh Ladislava Preiningera zapůsobil na co nejširší čtenářskou obec a byl příkladem především naší mladé generaci.

*plk. v. z. Pavel Budinský, Ph.D., MBA
předseda Československé obce legionářské*

Slovo úvodem

Přípravy k vydání paměti mého otce Ladislava Preiningera začaly chronologickým utříděním velmi různorodého rukopisného, obrazového a dokumentárního materiálu. Tím se dostaly do časové návaznosti texty psané v různých životních etapách autora, tedy texty stylisticky, jazykově i formálně rozdílné. Z typu materiálu vyplývá jeho nejednotné časové členění i nutná variabilita grafické úpravy. Základem publikace je přepis deníkových poznámek z let 1913–1920, na kterém otec pracoval v letech 1939–1941 a který zůstal torzem. V některých úsecích na něj navazují bezprostřední záznamy právě prožívaného nebo náladové zamýšlení nad nečekanými okolnostmi, svědomitá každodenní bilance střídá strohé jednověté popisy dne.

Do knihy jsem zařadila časté citace z korespondence. Na rozdíl od dnešní snadné komunikace na dálku byl v období první světové války nejběžnější – a často jedinou – možností dopis. Stal se nejen důležitým dokumentem o různých událostech, ale prozrazoval také mnohé o pisateli i adresátovi a charakterizoval jejich vzájemný vztah. Zejména pro dobu války je dopis důležitým informátorem nebo komentátorem.

Při koncipování celku byla pro mne hlavním kritériem autenticita. Jestliže existuje některá etapa v několika verzích z různé doby, zařazovala jsem znění nejstarší (někdy stylisticky neobratnější) s pocitem, že je nejautentičtější. Spoléhám na sílu osobního svědectví a výpověď dokumentů, ať jsou to fotografie, potvrzení, deníky, korespondence, mapy atd., které se vzájemně prolínají do té míry, že reprodukce místy přebírají funkci textu. Jediným doplněným textem v publikaci je životopis a několik spojovacích nebo vysvětlujících řádků v hranatých závorkách.

Požadavku autentičnosti jsem podřídila i všechny zásahy do textu: rukopis nebyl sjednocován ani stylisticky, ani jazykově. Údaje a názvy, často psané tužkou ve frontových podmínkách, jsem ověřovala; kde to nebylo možné, zachovala jsem původní znění. Bylo ponecháno například časté užívání zkratk, počesťování francouzských výrazů, jak si je vojáci upravili (například tranše atd.) i hovorová řeč – zejména v dopisech. Výrazy a citáty ve francouzštině jsou přeloženy v závorkách. Koncepce všech částí zůstala v původní podobě (například nejednotné datování záznamů a opakované začínání deníku). Jazykové úpravy jsou provedeny jen u omylů gramatických a stylistické změny jen na těch místech, kde by byla narušena srozumitelnost textu. Údaje k rukopisu – data a místa přepisu – psané většinou autorem, se vztahují jen na následující část.

Jsem vděčna osudu za to, že jsem se při přípravě prvního vydání knihy mohla s některými otázkami obracet na svou maminku, Natálii Preiningerovou, která se v obdivuhodné duševní kondici dožila sto čtyř let.

Je na místě, abych poděkovala za možnost vydání této knížky Československé obci legionářské, za vlídné poskytování odborných rad i studijního materiálu Historickému ústavu Armády České republiky i pracovníkům Vojenského historického archivu.

Toto nové vydání je doplněné o události posledních let a upravené podle připomínek k prvnímu vydání.

Milena Freimanová

1913–1920

Curriculum vitae do roku 1920

„Narozen 2. července 1895 na Král. Vinohradech, po vyjití pětileté obecné školy navštěvoval jsem v letech 1906–1909 nižší reálné gymnasium v Praze II v Křemencově ulici. Po dokonání 14. roce věku (povinné školní docházky) ponechal mne otec ve svém podniku (umělecký průmysl papírnický a ozdobnický), který jsem měl v dospělosti převzít. V té době, v letech 1909 až 1913, jsem navštěvoval kurzy Umělecko-průmyslové školy v Praze a v roce 1913 jsem odjel na obchodní zkušenou nejdříve do Vídně a později do Paříže. V Paříži jsem znovu navštěvoval tamější kurzy umělecko-průmyslové při Musée des Arts et Métiers. Po vypovězení války jsem zůstal ve Francii a do vlasti jsem se vrátil v lednu 1919 v hodnosti důstojníka naší armády.“ Co všechno obsáhla tato poslední věta prvního odstavce stručného životopisu! (Napsáno v roce 1940 po zrušení československé armády jako příloha k žádosti o vystavení studijního dokladu na reálné gymnasium v Kolíně; proto byl životopis zaměřený hlavně na otázky vzdělání.)

Přesto, že do Paříže přichází jako osmnáctiletý již po krátkém pobytu v učení z Vídně, je dosud velmi silně fixovaný na rodiče, na jimi vymezené úzké prostředí školy a domácí otcovy dílny v Praze. Rodinný okruh jeho dětství byl prodchnut zásadami a duchem tehdejšího pražského Sokola, ať již v názorech výchovy tělesné nebo duševní a vlastenecké. Také do Paříže jede vlastně prostřednictvím členů sokolských organizací. Po těžkostech úvodních dnů, spojených s hledáním práce a bydlení, brzy nachází mezi krajany prostředí obdobné pražskému domovu – prostředí pařížského Sokola. Oblast jeho studijních zájmů jej přivádí k poznávání zdejších bohatých sbírek uměleckých – galerií a muzeí – a za pomoci přítele trochu nakoukne také do pařížského života společenského; avšak nejbližší mu zůstává společenství krajanů; tím spíše, že se kolektivně a spontánně nejaktivněji projevuje při mobilizaci po vypovězení války. Aby byl v památný den odvodů v Invalidovně odveden, musí si přidat jeden rok – a pak již s krajany společně odjíždí na vojenský výcvik do Bayonne. I tady si celý kolektiv postupně znovu vytváří svůj domov. Podmínky jsou ztížené, ale zatím jsou spolu, zpívají stejné písně, cvičí své sokolské „devítky“ a udivují, ale současně si získávají celé město až po slavnou přísahu jejich roty Nazdar: „**Ve jménu volnosti, rovnosti a bratrství a v důvěře v republiku slibujeme, že budeme bojovat pro právo republiky a lidskosti až do posledního muže a do poslední kapky krve.**“ Radost, nadšení, disciplína, vlastenectví – tím získávají francouzské prostředí civilní a dokonce i vojenské, které je přijalo do svých řad.

Deníkové poznámky v Paříži bezradného chlapce se postupně mění. Na frontu do Champagne odjel už vycvičený voják, skromný, ale cílevědomý. To, že odjížděli společně, jim dodávalo síly. Už poznávali blízkost smrti, hrůzu zranění, bláto i špínu v podzemních dírách i nebezpečí noční služby na dostřel nepřítele, ale ještě pořád byli spolu – bratři a kamarádi – a proto v místech střídavého oddechu byli schopni si znovu vybudovat jakýsi svůj domov se zahrádkou zdobenou znaky českého lva a francouzského kohouta, s možností zpěvu a cvičení, s invencí vyrábět ozdobné aluminiové prstýnky z hlavic německých šrapnelových nábojů atd. Alespoň při takzvaném odpočinku byl to jejich domov – tím vzácnější, že zřejmě na dlouho již poslední. Přišel křest ohněm – doslova a do písmene: vítězný boj u Arrasu – statečné, ale krvavé potvrzování všech vlastností dobrých vojáků. V dopisech i v pamětech, v denících i svědectvích účastníků jsou popisy této bitvy, ve které rota Nazdar svým útokem snad až příliš rychlým a nadšeným se dostala do osudné izolace od ostatních bojových složek. Vyprávějí o tom knihy i brožurky různých autorů vydané k památce padlých (prvního důstojníka Václava Dostála, praporečníka Karla Bezdíčka, starosty pařížského Sokola Josefa Pultra, tří bratří Kirchnerů, letce Hofmana), ale i sborníky „Československá legie ve Francii“ a pozdější rozborů a proslovy k význačným výročí této bitvy, na nichž se autorsky i redakčně Preininger podílel. Podávají svědectví velkého vlastenectví a kamarádství všech; z počtu 350 vojáků roty Nazdar zbylo jen 58 – ostatní byli zabiti nebo zraněni.¹

Deníkové záznamy L. Preiningra jsou datem bitvy u Arrasu 9. května 1915 přerušeny: byl raněn – příčný průstřel prsou – a další období nám osvětlují jen některé z dopisů posílaných spolubojovníky do nemocnice nebo pozdější vlastní literární zpracování. Již v červenci 1915 ocitl se Preininger jako svobodník na africké půdě. Služba v Cizinecké legii v Sidi-bel-Abbès a na saharském území v Colomb-Béchar byla přerušena jen krátkou úlohou tlumočnicka u 1. srbské divize v Alžírú. Překvapivé přidělení do Afriky po opuštění nemocnice snad bylo na počátku zklamáním, ale tato poněkud zvláštní rekonvalescence po zranění se změnila ve tvrdé válečné poznávání, které rodilo lásku i nenávisť. Jak vidíme ze záznamů nových zážitků, africké období vojenské válečné služby, které trvalo do března 1917, bylo důležitým základem pro jeho dospívání a nalézání osobitého vnitřního charakteru vojáka. Zřejmě také z vlastních rozporuplných poznatků pramení po letech jeho hodnocení Cizinecké legie při účasti na oslavách jejího stoletého trvání v Sidi-bel-Abbès v roce 1931: „*Je známo, že Cizinecká legie za světové války svým zákonným statutem umožnila postavení pochodových*

¹ Poznámka editora: Rota Nazdar měla před útokem stav 289 mužů, z nich 42 padlo a na 90 bylo raněno, třetina těžce.

pluků cizinců ve francouzské armádě a zvláštním pochopením národních požadavků svých příslušníků umožnila utvoření základní naší vojenské formace, Roty Nazdar!“ V závěrečném písemném hlášení o pětidenních oslavách (26. května 1931) smířlivě poznamenává: „Cizinecká legie... dává těm, kteří si to přejí, nebo jsou nuceni súčtovat s minulostí, možnost vytvořiti si novou existenci...“

Na počátku roku 1917, kdy napsal, že je již ze zranění zcela uzdraven, snažil se Preininger zejména po zprávách o bitvě na Sommě z dopisů kamarádů dostat zpět do Evropy. Jeho žádost o návrat na frontu byla vyplněna povoláním na soluňskou frontu v dubnu 1917. Už při líčení cesty přes Středozemní moře jeho aktivita opět nadějně ožila a dále pak ve velmi podrobných autentických kalendářových popisech sledujeme složitá a nepřehledná bojová střetávání v horách krásného Řecká, jehož prastará kultura byla odedávna předmětem jeho velkého obdivu. Tato válečná etapa byla velmi těžkou zkouškou jeho fyzických i duševních sil. Boje, způsob transportu bojových prostředků i život vojáků samých na tomto úseku první světové války jsou zřídka tak podrobně popsány přímým účastníkem. Zakončení této balkánské frontové etapy v závěru roku 1917 bylo pro Preiningera náhlé: v nemocnici ve Verrii s těžkým onemocněním malárií – která ho potom trápila záchvaty už po celý život. Zakončení bylo o to těžší, že bylo provázeno pocitem marnosti a nelogičnosti v taktice válečného dění, tím více, že tento zápas jak s přírodou, tak s neznámým nepřítelem byl zcela vzdálený jeho vlasteneckým cílům zaměřeným k účasti na osvobození vlasti z rakouské nadvlády.

Po propuštění z nemocnice absolvoval v kritickém zdravotním stavu cestu z Řecká do Francie prostřednictvím polské armády a potom, po dovolené v Paříži, už konečně příchod k armádě československé – k 21. pluku v Cognacu. Opět mezi svými, rychle pokračovalo jeho uzdravování a účast na dalších bojích v Alsasku přes Terron k příměří uvedenému ve stručných denních poznámkách až 11. listopadu 1918. Ale od 7. března 1918, kdy byl slavnostně ustaven první český pluk, každý den jen suše zaznamenává vojenské akce až do konce války. Už bez komentáře a bez vlastních pocitů a dojmů. Po čtyřech letech se smrt a krutosti staly všedními událostmi, a snad právě proto působí toto vypočítávání nemilosrdně a drasticky – také proto, že dnes už víme, že to byly poslední dny této války: 7. září – bombardování plynovými střelami, 22. října – Terron, asi 30 mužů ztrát, 29. října – stále Terron, ztráty značné, 30. října – odchod z Terronu... mrtví 2, ranění 3... Jak daleko bylo jednání o míru a příslib nepříteli ze 13. října, že do 48 hodin opustí Francii, jak daleko byla radost 28. října doma...!?

Po takových čtyřech letech mohl tyto chlapce probudit už jenom pocit štěstí, a tak v prosinci čteme v deníku jen samé radostné události: vyznamenání

francouzským válečným křížem, návštěvu Masaryka v Darney, dekoraci Československým válečným křížem, jmenování důstojníkem a 27. prosince konečně – odjezd domů.

Slavný návrat francouzských legionářů a jejich přivítání v Praze popisuje Preininger ve vyprávění, které v přípiscích často komentuje událostmi pozdějšího života nebo poznámkami z let 1939 a 1940, paradoxů těžkého období posledního přepisu deníků. Vrátil se do Prahy k rodičům a hned v prvním poválečném roce byl jako poručík poslán ještě se svými druhy z války do bojů na Těšínsko a pod velením francouzských důstojníků na Slovensko proti Maďarům. Jeho deníkové komentáře těchto událostí se zachovaly vlastně ve dvojím znění: jednak jako služební zápis „Deník operací I. praporu 21. Čs. pluku z Francie na Slovensku“ 25. V. 1919–31. VII. 1919 (napsáno 25. srpna 1919; nyní ve Vojenském historickém archivu v Praze, sbírka osobních pozůstalostí, L. P.) s popisem vojenských dějů a zásahů, ale také v tomto znění osobním, s podáním vlastních zážitků a pocitů v pozdějším přepisu. Oproti záznamu bojových událostí v líčení mladého dobrovolníka z válečných let 1914–1918 je to už zkušenější pohled a z mírových podmínek, proto jednak vojensky odbornější, ale také kritičtější k vojenské kázní i k vojenským a bojovým drsnostem. 21. srpna 1919 se vrátil zpět do Prahy a rozhodl se pro životní dráhu důstojníka – 19. září podal žádost o aktivování. Byl přijat a již 25. října obdržel telegram, zvoucí ke zkoušce z francouzštiny, aby mohl být poslán na vysokou vojenskou školu do Francie.

„V letech 1919–1920 jsem absolvoval francouzskou vojenskou akademii v Saint-Cyru, předepsanou pro důstojníky z povolání francouzské armády. V roce 1923 jsem složil u Zemského vojenského velitelství v Brně s prospěchem velmi dobrým přísnou zkoušku z češtiny, literatury a vlastivědy (kulturní dějiny, občanská nauka) povinnou pro důstojníky, pokud neměli průkaz o složení středoškolské zkoušky dospělosti.“

Studium v Saint-Cyru absolvoval ještě v plné vazbě na období prožité ve Francii, s návštěvami svého skrovného válečného bytu, s posledními schůzkami s dívkou, která mu byla „marraine de guerre“, kmotřenkou a válečnou opatrovnici – marenkou. V deníkových záznamech poznáváme studijní řád francouzské vojenské školy i ctižádost a zodpovědnost, s jako se mladí důstojníci nového státu snažili plnit odborné úkoly. A byl to vlastně ještě také trochu sentimentální krátký návrat dospělého zkušeného „válečníka“ do chlapeckých let, což vyplývá i z jakéhosi mládeneckého loučení na zájezdu po jižní Francii. Po návratu do Čech se Preininger stal jako nadporučík instruktorem na Vojenské akademii v Hranicích, oženil se a od 6. října 1923 byl přemístěn v hodnosti štábního kapitána k pěšímu pluku 42 (jako velitel 2. roty) do Terezína.

M. F.